DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)
den 25 september 1997 *

I mål C-307/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Tribunal du travail de Bruxelles, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Salvatore Baldone

och

Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI),

angående tolkningen av artikel 95a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2), i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6), i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992 (EGT L 136, s. 7),

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Sevón samt domarna D.A.O. Edward (referent) och P. Jann,

generaladvokat: M.B. Elmer,
justitiesekreterare: R. Grass,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Salvatore Baldone, genom facklige förtroendemannen Daniel Rossini, confédération des syndicats chrétiens,

— Institut national d'assurance maladie-invalidité, genom advokaten Jean-Jacques Masquelin, Bryssel,

— Belgiens regering, företrädd av rådgivaren Jan Devadder, rättsavdelningen, ministeriet för utrikesärenden, utrikeshandel och utvecklingsbistånd, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom Maria Patakia, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 12 juni 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Tribunal de travail de Bruxelles har genom beslut av den 5 september 1996, som inkom till domstolen den 29 september samma år, begärt att domstolen enligt artikel 177 i EG-fördraget skall meddela ett förhandsavgörande avseende tre frågor om tolkningen av artikel 95a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2), i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6, nedan kallad förordning nr 1408/71), i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992 (EGT L 136, s. 7, nedan kallad ändringsförordningen).

2 Dessa frågor har uppkommit i en tvist mellan Salvatore Baldone och Institut national d'assurance maladie-invalidité (nedan kallat INAMI) angående INAMI:s beslut att från den 1 juni 1992, då ändringsförordningen trädde i kraft, räkna om den invaliditetsförmån som Salvatore Baldone hade beviljats.

3 Den 4 maj 1970 blev Salvatore Baldone arbetsoförmögen i Belgien. Då han hade varit försäkrad i Italien (169 veckor), i Tyskland (30 månader) och i Belgien (2 366 dagar) prövades hans rätt till invaliditetsförmåner av de behöriga institutionerna i Italien, Tyskland och Belgien med stöd av artikel 40 i förordning nr 1408/71. Han beviljades dessa förmåner i enlighet med artikel 46 i denna förordning.

4 INAMI fastställde det belgiska förmånsbeloppet den 13 september 1985. Denna förmån, som beviljades enbart i enlighet med den belgiska lagstiftningen, anpassades i enlighet med samma lagstiftning till ändringar av de utländska förmånerna samt till utvecklingen av växelkursen.

5 Den 1 oktober 1985 väckte Salvatore Baldone talan vid Tribunal du travail de Bruxelles mot INAMI:s beslut av den 13 september 1985 och gjorde gällande att förmånsbeloppets storlek hade felberäknats. Under detta förfarande åberopade sökanden den princip som följer av domstolens dom av den 18 februari 1993 i mål C-193/92, Bogana (Rec. 1993, s. I-755), enligt vilken en omprövning av en invaliditetsförmån, som bland annat följer av förändringar i växelkursen eller den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen i de ifrågavarande staterna, inte skall göras enligt nationell rätt utan i enlighet med artikel 51.1 i förordning nr 1408/71.

6 Till följd av denna dom rättade INAMI den 4 maj 1994 det belopp som betalades ut i invalidpension till Salvatore Baldone och delgav honom rättelsebeslutet med verkan från den 1 oktober 1972. INAMI beviljade emellertid denna omräknade förmån endast för perioden före den 31 maj 1992. För den efterföljande perioden reducerade INAMI ex officio förmånsbeloppet i enlighet med de nya reglerna i ändringsförordningen. Denna förordning, genom vilken innehållet i bland annat artikel 46 i förordning nr 1408/71 ändrades och därigenom sättet att beräkna pensionsförmåner, var i själva verket mindre fördelaktig för Salvatore Baldone.

7 Den 30 maj 1994 väckte Salvatore Baldone en ny talan vid Tribunal du travail de Bruxelles mot rättelsebeslutet av den 4 maj 1994 och gjorde gällande att INAMI hade åsidosatt artikel 95a.4—95a.6, som genom ändringsförordningen hade införts i förordning nr 1408/71, genom att omräkna pensionsförmånen ex officio. INAMI anser däremot att beslutet av den 4 maj 1994 var det första korrekta beslut genom vilket Salvatore Baldones rätt till pension fastställdes och att detta därför skall anses som ett nytt beslut om beviljande av pension. Detta innebar enligt INAMI att de beräkningsregler som införts genom ändringsförordningen var tillämpliga med stöd av artikel 95a.1—95a.3. i förordning nr 1408/71.

8 I artikel 95a i förordning nr 1408/71, som införts genom ändringsförordningen, föreskrivs följande:

"Övergångsbestämmelser för tillämpning av förordning (EEG) nr 1248/92

1. Ingen rätt skall förvärvas enligt förordning (EEG) nr 1248/92 för en period före den 1 juni 1992.

2. Alla försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt en medlemsstats lagstiftning före den 1 juni 1992 skall beaktas vid fastställande av rätten till förmåner enligt förordning (EEG) nr 1248/92.

3. Om något annat inte följer av bestämmelserna i punkt 1 skall rätt enligt förordning (EEG) nr 1248/92 förvärvas även om rätten hänför sig till ett försäkringsfall som inträffade före den 1 juni 1992.

4. Rättigheter för personer som har beviljats pension före den 1 juni 1992 kan på ansökan av personen omprövas med beaktande av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1248/92.

5. Om en ansökan som avses i punkt 4 lämnas in inom två år från den 1 juni 1992, skall rättigheter som har förvärvats enligt förordning (EEG) nr 1248/92 gälla från denna dag, och bestämmelserna i någon medlemsstats lagstiftning om förverkande av eller begränsning i rätten till förmåner kan inte åberopas mot personen i fråga.

6. Om ansökan som avses i punkt 4 lämnas in efter utgången av tvåårsperioden efter den 1 juni 1992, skall rättigheter som inte har förverkats eller inte har fallit bort genom en tidsspärr, gälla från den dag då ansökan lämnades in, såvida inte förmånligare bestämmelser gäller enligt en medlemsstats lagstiftning."

9 Då Tribunal du travail de Bruxelles är tveksam till hur denna bestämmelse skall tolkas har den förklarat målet vilande och ställt följande frågor till domstolen:

"1. Skall artikel 95a.1—95a.3 i förordning nr 1408/71, som införts genom förordning nr 1248/92, tolkas så, att en institution i en medlemsstat, som efter den 31 maj 1992 beviljar en invalidiserad person rättigheter med stöd av förordningarna, skall tillämpa bestämmelserna i förordning nr 1408/71 (särskilt artikel 46) i den konsoliderade versionen enligt förordning nr 2001/83 av den 2 juni 1983 för den period som går ut den 31 maj 1992, och bestämmelserna i förordning nr 1408/71 i dess ändrade lydelse enligt förordning nr 1248/92 från och med den 1 juni 1992?

2. Om den första frågan besvaras jakande, skall bestämmelserna tillämpas på samma sätt:

a) då det beslut som institutionen har fattat är det första beslutet att bevilja den försäkrade rättigheter med stöd av dessa förordningar,

b) då rättigheterna inte har beviljats på ett enligt förordningarna korrekt sätt i det första beslutet, vilket fattades före den 1 juni 1992, och då detta beslut därför har upphävts och ersatts av ett rättelsebeslut efter den 1 juni 1992, vilket således är det första beslut genom vilket rättigheterna beviljas på ett korrekt sätt enligt förordningarna,

c) då ett första beslut, som har fattats före den 1 juni 1992 och som för övrigt var korrekt, skall upphävas och ersättas av ett annat beslut efter den 1 juni 1992 på grund av att en annan berörd institution har fattat ett rättelsebeslut?

3. Om de båda första frågorna besvaras jakande, kan det nya beviljandet av förmånen den 1 juni 1992 få till följd att den beviljade förmånen nedsätts i förhållande till det belopp som utgavs den 31 maj 1992 med stöd av de till och med detta datum gällande bestämmelserna, då förordning nr 1248/92 inte har inneburit att bestämmelserna i artiklarna 118 och 119a i förordning nr 574/72 har ändrats eller kompletterats på så sätt att de var tillämpliga den 1 juni 1992?"

10 Med dessa frågor, som skall behandlas i ett sammanhang, vill den nationella domstolen i huvudsak veta om artikel 95a i förordning nr 1408/71, som införts genom ändringsförordningen, utgör hinder för den behöriga institutionen i en medlemsstat att ex officio tillämpa beräkningsreglerna i denna ändringsförordning till den berördes nackdel, då denne, innan ändringsförordningen trädde i kraft den 1 juni 1992, beviljades invalidpension i enlighet med bestämmelserna i förordning nr 1408/71, vilka var tillämpliga före detta datum, och då beslutet om beviljande av denna pension har rättats efter den 31 maj 1992.

11 Det kan i detta hänseende påpekas att när invaliditetsförmåner har beviljats innan ändringsförordningen trädde i kraft är artikel 95a.1—95a.3 i förordning nr 1408/71 i dess ändrade lydelse inte tillämplig.

12 Denna situation regleras i stället i artikel 95a.4—95a.6 i förordning nr 1408/71 i dess ändrade lydelse.

13 De sistnämnda bestämmelserna är tillämpliga i ett fall som det vid den nationella domstolen. Den omständigheten att de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, till följd av en felberäkning av den beviljade förmånen, har räknat om förmånen och rättat det beviljade beloppet efter det att ändringsförordningen trädde i kraft, innebär inte att en ny rättighet har uppkommit, utan endast att storleken på den förmån — som den berörde redan har förvärvat rätten till — har fastställts på ett korrekt sätt.

14 I artikel 95a.4 föreskrivs uttryckligen att rättigheter för personer som har beviljats pension före den 1 juni 1992 kan, på ansökan av personen omprövas, med beaktande av bestämmelserna i ändringsförordningen. I artikel 95a.5 och 95a.6 anges vilka regler som skall tillämpas om denna ansökan har lämnats inom två år från den 1 juni 1992, eller efter utgången av denna frist.

15 Syftet med artikel 95a.4 är att ge den berörde möjlighet att ansöka om omprövning av förmåner som har beviljats med tillämpning av den tidigare versionen av förordningen, när det står klart att bestämmelserna i ändringsförordningen är mer fördelaktiga för honom samt att få behålla de förmåner som beviljats enligt den tidigare versionen av förordningen, i de fall då dessa bestämmelser är mer fördelaktiga än bestämmelserna i ändringsförordningen.

16 Det framgår klart såväl av ordalydelsen som av systematiken i artikel 95a.4 att bestämmelserna i ändringsförordningen endast kan tillämpas på pensionsrättigheter som förvärvats före den 1 juni 1992 om den berörde uttryckligen har ansökt om detta. Den behöriga institutionen har således inte rätt att träda i den berördes ställe, i synnerhet inte när en omprövning ex officio är till den berördes nackdel (se i detta hänseende dom av den 13 oktober 1976 i mål 32/76, Saieva, Rec. 1976, s. 1523, punkt 15—17).

17 Att den behöriga institutionen ex officio omprövar en invaliditetsförmån som beviljats innan ändringsförordningen trädde i kraft strider mot den initiativrätt som enligt artikel 95a.4 enbart tillkommer den berörde.

18 Den nationella domstolens frågor kan således besvaras så, att artikel 95a i förordning nr 1408/71, som införts genom ändringsförordningen, utgör hinder för den behöriga institutionen i en medlemsstat att ex officio tillämpa beräkningsreglerna i denna ändringsförordning till den berördes nackdel, då denne, innan ändringsför-

ordningen trädde i kraft den 1 juni 1992, har beviljats invalidpension i enlighet med bestämmelserna i förordning nr 1408/71, vilka var tillämpliga före detta datum, och då beslutet om beviljande av denna pension har rättats efter den 31 maj 1992.

Rättegångskostnader

19 De kostnader som har förorsakats den belgiska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 5 september 1996 förts vidare av Tribunal du travail de Bruxelles — följande dom:

Artikel 95a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992, utgör hinder för den behöriga institutionen i en medlemsstat att ex officio tillämpa beräkningsreglerna i denna ändringsförordning till den berördes

nackdel, då den berörde, innan ändringsförordningen trädde i kraft den 1 juni 1992, har beviljats invalidpension i enlighet med bestämmelserna i förordning nr 1408/71, vilka var tillämpliga före detta datum, och då beslutet om beviljande av denna pension har rättats efter den 31 maj 1992.

Sevón Edward Jann

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 25 september 1997.

R. Grass L. Sevón

Justitiesekreterare Ordförande på första avdelningen